

slovja: »Vzgojimo najprej vzorne vzgojitelje!« Šele vzgojiteljevemu stoletju bi smelo slediti otrokovo stoletje.

Pomen osebnosti se danes vedno bolj poudarja na vseh področjih človeškega udejstvovanja, ustvarjajo se svetovne bojne fronte, padajo carstva in kraljestva, vse v borbi za in proti svobodi in veličini človeške osebnosti.

Pojem osebnosti vključuje nekaj lastnosti, ki jim moramo posvetiti še nekaj vrstic. Pred vsem mora vzgojitelj biti trden v svojih nazorih in prepričanjih. Smešno in nesamostojno je pod raznimi vplivi menjati svoj svetovni nazor, vero, ali celo jezik in narodnost. Kako naj se mladoletnik vzgaja k značajnosti, če vzgojitelj menjava karakterne cvetke kot rokavice ali obleko, kakor pač diktira moda, politika, kupčija, ter razni koristolovski interesi ali pa celo kaprice?

Resnicoljubnost je harmonija med življenjem in mišljenjem, med teorijo in prakso, med zapovedmi, ki jih skušamo vcepiti gojencu in med lastnim ravnanjem. Zlaganost, dvomnost in neiskrenost so sodobne socialne bolezni. Ena teh sodobnih odkritosti je tudi ta, da vse preveč tožimo, kakšna je mladina, kako je pokvarjena in kakšna bi morala biti, vse premalo pa, kakšni smo vzgojitelji in kakšni bi morali biti. Malo več bi morali pridigovati sebi in malo manj otrokom!

Če k navedenemu dodam še vzgojiteljevo etično in intelektualno polno vrednost, ki je zmožna gojenca razumeti ravno v tistih letih,

ko je ljubečega in skrbnega razumevanja najbolj potreben, ko dorašča in odrasča, ko stopa vedno samostojneje na življenjsko pot, bi njegov lik ustrezal namenu.

Seveda je najvzornejši vzgojitelj samo človek s človeškimi napakami in slabostmi. Zato je redna samovzgoja zadnja zahteva vzgojiteljeve polnovrednosti, obenem pa najpopolnejše samopodajanje, »da končno bo drevo, ki svoje veje širi čez vse nebo, čez vsa obzorja daljina...« Fr. Albrecht.

V vzgojno poboljševalnem zavodu stavljamo vzgojiteljevo osebnost na najvišje mesto, razsvetljeno z vsemi sonci, okrašeno z vsem cvetjem. Na podlagi sedemletne izkušnje jo priznavam kot edino uspešno vzgojno sredstvo. Dolgo lestvico vzgojnih žarkov, od priznanelega nasmeška do vrednostne nagrade, dolgo vrsto kazni, od opomina med štirimi očmi do samice ali celo 14dnevnega sodnega zapora, ki ga v izrednih primerih dovoljuje kazenski zakonik, pisan niz kazni in nagrad, ki še niso izšle v nobeni pedagoški študiji, temveč so produkt vzgojiteljeve iznajdljivosti, dopuščam kot potrebno zlo slabičem ali kvečjemu kot poživilno garniranje.

Mesija vzgojiteljevi osebnosti naj bo reformator moralnega žitja, za to ponovno kličem: Dajte nam dobrih vzgojiteljev, postavljajte na važna mesta ljudi tanke vesti, moralne neoporečnosti, resnicoljubne in okritosrčne, nesebične ter intelektualno izoblikovane, pa lahko vzklíkamo z Mileno Mohoričevno: »Verujmo v svojo bodočnost in v bodočnost človeštva.« (Dalje.)

Učitelj Ferdo Kleinmayer — šestdesetletnik

Dne 5. t. m. je praznoval Ferdo Kleinmayer, sedaj upokojeni učitelj v Trstu, svojo šestdesetletnico. Ob tej priliki se nam, zlasti starejšim učiteljem, ki smo sodoživljali z njim težke čase narodne in učiteljske borbe, vzbujajo prijetni spomini na njegovo markantno osebnost. Če se oziramo danes na bilanco njegovega življenja, smemo biti v resnici ponosni na tega svojega tovariša.

Leta 1900. je nastopil svoje prvo učiteljsko mesto v Trstu, kjer je služboval do svoje upokojitve.

Ves ta čas in vsa leta po upokojitvi so izpolnjena z nad vse marljivim in požrtvovalnim delom na raznih področjih kulturnega in organizacijskega življenja. Njegove humoreske, satire, anekdote in pesmi srečujemo pod psevdonimom »Ferdo Plemič« v vseh slovenskih humorističnih listih. Nekaj od teh je izdal l. 1906. v zbirki Tilho in drugi. V »Korošču« in »Miru« je priobčeval drobne črtice iz koroškega življenja ter povesti iz koroške zgodovine.

L. 1911. je izdal brošuro o slovenskem šolstvu v Trstu. Ko so bili Slovenci v Italiji po prevratu odrezani od kulturne skupnosti

z ostalo Slovenijo, je začel urejevati tržaški kulturni vestnik »Njivo«.

Da bi izpolnil občutne vrzeli v šolski učni literaturi, je sestavil celo vrsto učbenikov za slovenski in italijanski jezik, berile, računic in slovarjev. Kadar koli je bila potreba, se je s svojim krepkim peresom oglasil tudi v stanovsko političnih in pedagoških časopisih.

Ves čas obstoja Goriške Matice je Kleinmayer njen odlični sodruden. Poleg mnogih krajsih črtic v zbirki Luč so izšle v tej založbi sledeče njegove knjige: Prvi koraki — abecednik, Iz starih časov, zgodovinske bajke in povesti, Slike iz prirode, Po svetu naokrog. Dedek pripoveduje, Pogled v svetovno zrcalo, Prirodni pojavi in človeški izumi ter Pravljice iz tujih logov.

Že samo ta površen pregled njegovega življenjskega dela nam pove, kaj pomeni Kleinmayer za slovensko kulturo preko naše meje.

Ob šestdesetletnici se s hvaležnostjo spominjamo njegovega prekoristnega dela ter mu želimo, da bi še mnogo, mnogo let stal čil in zdrav sredi svojega požrtvovalnega dela!

Odgovor: Čl. 12. pravilnika o dovoljevanju odsotstva in odobranju bolovanja učiteljem (Služ. list z dne 29. sept. 1937.) pravi: »Božične in velikonočne počitnice kakor tudi dnevi, ko na šoli ni pouka, veljajo za službene dneve. Med tem časom se smejo učitelji vseh šol, izvenšoli starešine meščanskih, srednjih in srednjih strokovnih šol oddaljevati in biti zunaj službenega kraja; morajo pa dati svoj natančni naslov in se odzvati in priti v službeni kraj če jih prosvetni oddelek banske uprave ali ministrstvo za prosveto pozove.« Vsa druga določila, ki so v nasprotju s tem členom so postala neveljavna.

—t Peresa, svinčnike, kuverte, črnila, pisarniške in šolske potrebščine si najceneje dobavite v Knjigarni Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

Dr. Danilo Viher:

1914.

Učitelj Jakob je vstopil v razred. Otroci so vstali, a eden med njimi je pristopil k Jakobu, krepko zlogoval besede čestitajoč božič in novo leto.

»Hvala, otroci! Želim, da bi vaša mladost bila lepša kot moja.« Nato se je začudeno ozrl po mizi. Na majhni smreki so gorele tri svečke, a spodaj v jasicah je bil Jezušček obdan z neštevilnimi angelčki, ki so držali trak, na katerem je blestelo »Mir ljudem na zemlji!«

Toda Jakob vsega tega ni videl, niti lučk, ki so blele na smrečici. Z nekim tihim in veselim nasmeškom je preletel darove: venec smokev, dva kosa potice, za dve pesti orehovi in lešnikov. Učitelj Jakob je bil lačen, doma pa je imel še troje otrok.

»Orehi bodo za Mirka,« je tiho delil, »smokve Bogdani, a potico, — komu je le prišla ta pametna misel v glavo? — potico pa bom dal Maji, saj je itak še ni videla.«

Otroci so gledali in bili presenečeni, kako se je učitelj zagledal v darove in čudno se jim je zdelo, da ne gleda nič lučk, da ne vidi jasic, ki so vse od same sreče ožarjene.

Učitelj Jakob pa vsega tega res ni videl. Bil je to njegov najlepši dan, saj je vedel, da so to darovi za njegove otroke. S počasnim korakom je stopal po razredu in v mislih stokrat pobožal vsako glavico, saj so mu te glavice povedale, da ga ljubijo in razumejo.

»Vstanite, otroci!« Otroci so vstali. »Peli bomo!« Otroci so takoj uglasili svoja mlada grla in razred je čez nekaj trenutkov objela mehka toplota otroških glasov.

»Človek, zdaj si otet, človek, zdaj si otet!«

Mehko je božala božična pesem Jakobovo srce.

Splošne vesti

LETOŠNJI BOŽIČ NA NAŠIH OBMEJNIH SOLAH

Letos je Družba sv. Cirila in Metoda razposlala darila za božičevanje šolam v 158 krajih. Obdarovane šole ležijo na Meziškem področju, na Kobanskem, na severnem vznožju Pohorja, v Slovenskih gorah, predvsem v njih severnem delu vzdolž Mure, v Haložah, v vsem obmejnem pasu Prekmurja od Cankove do tromaje in nato na vzhod in jugovzhod do vznožja lendavskih gor ter končno še na krševitem Kočevskem.

Navedenim okolišem posveča CMD stalno pozornost, njeno članstvo in sodelavci ter podporniki pa so zlasti srečni, da se tudi pri takih akcijah vedno bolj uvrščajo in razširja duh medsebojne povezanosti in vzajemnosti naših obmejnih in osamelih okolišev z našimi osrednjimi predeli.

Letošnja družbina božična darila so po količini dosti obilnejša v primeri z onimi iz prejšnjih let. Razposlanega je bilo poleg manjših količin rokavic, nogavic, perila in čepic še 120 žabic, 500 jopic in puloverjev, nad 2300 metrov hlačevine, nad 1000 metrov flanele in barhenta ter 550 parov čevljev. V denarju izraženo pa je bila letos dosežena še več kot dvojna lanskoletna vsota, saj se je sedaj povzpela že preko din 380.000,—. Do tega res lepega zaključka je pripomogla predvsem desetonovembrska narodna zbirka, ki je vrgla din 232.039,—, dočim je ostale izdatke pokrila Družba iz svojih nadaljnjih dohodkov in sredstev.

Iz listov

—I Državni nameščeneec in upokojenec je naslov članka v »Slovenski besedi« od 2. I., v katerem čitamo tudi to: Dokler ne bodo prejemki in pokojnine v skladu s cenami življenjskih potrebščin, se državni nameščeneec ne more preživljati in vzdrževati svoje družine. Na veliki zvon so se obešala prav po nepotrebnem zadnja povišanja prejemkov, ki so znašala približno 10 do 150 dinarjev na mesec, kar ne pomeni pri vsak dan večji draginji ničesar! Javnost je sprejela vest o taki ureditvi prejemkov z obžalovanjem in dobesedno pomiluje državne nameščence in upokojence z bog njihovega obupnega stanja. Ta trditve ni prazna fraza, o tem se prav lahko doprineše dokaz na enostaven način, da se dopusti n. pr. javen občni zbor državnih nameščencev in upokojencev, na katerem naj podajo svoja mnenja zastopniki državnih nameščencev na eni strani, na drugi strani pa zastopniki gospodarskih, trgovskih in obrtniških krogov, ter omogoči vsem, da morejo podati svoje mnenje!

—I »Jutro« od 23. XII. priobčuje članek Naj ne ve levica..., v katerem obravnava razna obdarovanja otrok in ugotavlja: Po šolah se redno opaža, da začno otroci tjalet okrog Miklavža in božiča hoditi v šolo razcapani in raztrgani. Tudi to se primeri, da imajo v začetku leta še prav dobre čevlje, naenkrat pa začno izostajati iz šole z izgovorom, da nimajo čevljev. Zgodi se, da starši naravnost izjavijo: Če ga hočete imeti v šoli, mu kupite čevlje! Tako je nujna posledica teh obdaritev, da tisti, ki se znajo najbolj pretvarjati, največ dobe. A je vprašanje, ali so taki tudi najbolj potrebni. Saj je še vedno res, da je najhujša revščina skrita za dostojnim ponosom in skrbno zakrpano suknjo. Toda te nihče ne vidi, nihče je ne poišče. — Nedvomno zelo kvarno za vzgojo otrok je

Vsem, ki so kjer koli in kakor koli pripomogli do letošnjega lepega božičevanja naših malih graničarjev, se kar najiskreneje zahvaljujemo za njih pomoč, v globokem prepričanju, da se bodo v novem letu njih vrste še bolj pomnožile z mnogimi novimi sodelavci za dosego nadaljnjih Družbinih namer ter zlasti v korist splošnosti in naše jugoslovanske domovine.

V Ljubljani, dne 23. decembra 1940.

Vodstvo

Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

OPOZORILO!

Vse šolske občine ljudskih šol (krajevne šolske odbore) v dravski banovini opozarja prosvetni oddelek banske uprave, da morajo v smislu pripombe 12. k tarifni post. 12, zakona o takšah predložiti do 15. januarja prijave za dopolnilno prenosno takso. Prijave je treba predložiti pristojni davčni upravi na predpisanih tiskovini. V vsaki prijavi je treba izrecno navesti, da je šolsko poslopje oproščeno zgradarine.

— Praktični učiteljski izpiti pred državnim izpitnim odborom v Ljubljani bodo od 13. do 22. februarja 1941. Prijave s predpisanimi prilagami je treba vložiti takoj. Naslednji in zadnji termin v tem šolskem letu bo od 1. do 10. maja. Prijave za majski termin je treba vložiti do konca februarja. — Predsednik: Prijatelj.

tudi ustvarjanje beraške miselnosti z obdarovanjem. Čedalje redkejši so tisti, ki jih je sram prosjačiti, četudi imajo ali bi lahko dobili zaslužek. Tako se neredko zgodi, da gredo otroci, katerih starši imajo stalen zaslužek, prosjačit po mestu. Zgodi se celo, da takega otroka pošlje lastni oče, da mu naprosjači denar za vino in tobak.

—I Draginja — vprašanje cen in plač. Pod tem naslovom priobčuje Trgovski list članek, v katerem pravi: Pač pa je treba s tem večjim poudarkom naglasiti, da dvig draginje vedno bolj odpira problem uradniških plač in sploh vprašanje naše uprave. Nerazmerje med draginjo in plačami je danes že tako veliko, da se res ne sme omalovaževati. To nerazmerje že kriči po odločni rešitvi. Tudi prej je bilo to vprašanje že večkrat postavljeno. Takrat se je govorilo, da je del rešitve tega vprašanja tudi v tem, da se uprava čim bolj poenostavi in s tem omogoči znižanje števila uradništva. Geslo te rešitve je na kratko bilo: manj uradništva, zato pa naj bo to tem bolj plačano.

—I Naraščanje stroškov za prehrano je naslov članka v »Slovencu« od 21. XII., v katerem je tudi sledeča ugotovitev: Statistični odsek mestnega poglavarstva v Ljubljani je že izdelal indeks o cenah življenjskih potrebščin dne 15. decembra. V primeri s stanjem dne 1. decembra so se cene ponovno dvignile in sicer za 0,7 %. V primeri z lanskim 15. decembrom so cene narasle za 37,2 %. Če pa vzamemo cene dne 15. avgusta, t. j. pred izbruhom vojne, se je raven stroškov za prehrano v Ljubljani povečala za 51,1 %.

—I V članku »Sprememba zakona o ljudskih šolah« priobčuje Kmetijski list od 1. I. med drugim tudi sledečo ugotovitev: Da bo ljudska šola na kmetih odgovarjala potre-

politiko se pa principiarno ne zanimam, principiarno!

Poslovil sem se, bolnike obiskovati je dobro delo, sem rekel, ampak v resnici nimam časa, najmanj pa, da bi počakal na marjaš ali tarok. In ko sem stopil iz Zlate majolike, sem zadel ob tujega gospoda.

»Oprostite,« sem rekel.

»Nič hudega,« je dejal oni. Ko sva se pa natančneje pogledala, sem ga spoznal. Bil je dragi tovariš Francelj Presedljaj. Ko me je spoznal, se je nagnil zaupno k meni in dejal šepetaje:

»Ali že veš?«
»Kaj neki?« sem vprašal strahoma.
»Torej res ne veš?«
»Res ne,« sem zatrjeval.
»Pravijo, da bo vlada padla.«
To pot sem se zares začudil.
»Tega pa še nisem slišal,« sem dejal ne-
verno.

»Potem pa morda ni res,« se je oddahnil.
»Kje si pa slišal?«
»Tako, misli sem si,« je v zadregi dejal. Molčal sem nekoliko časa, nato sem počasi vprašal:

»Ti Francelj Presedljaj, kako se ti kaj zdi letošnje novo leto. Ali si želiš kaj posebnega?«

Pogledal je po cesti in previdno dejal:
»Ko pa ne vem, če ti smem zaupati. Veš, sem strašno previden. Sicer ni nič hudega, te to me skrbi, da bi se nenadoma kaj spremenilo in je potem človek ves zmešan. Ampak zaenkrat je vse v redu. Zadnjič so že zagnali krič in bi kmalu napravil neumnost. Kaj posebnega pa tudi novo leto ne bo prineslo, kaj misliš? Ali so kakšni izgledi?«

Na vsak način je hotel izvrtati iz mene nekaj posebnega. Odkimaval sem, nazadnje se je razjezil:

»Ti mi nočeš povedati, čakaj, pa bom le zvedel!«

In odšel je brez pozdrava in niti srečnega novega leta mi ni voščil.

zopet v njej. Pogledal je na mizo in se grenko zasmejal. Toda že čez nekoliko trenutkov ga je ta smeh hujše zapel od vsega drugega. V ušesih so mu doneli zadnji zvoki božične pesmi.

Ko je zadržal, ni šel takoj v razred. Počakal je, da bo vse utihnilo. Nato je z neko krčevito kretnjo odprl okno in zmetal vse darove na sosedno dvorišče debelemu Hektorju. Pes je začuden pritekel, ovohal potico — a ni ugriznil.

»Presit je,« je zamrmral Jakob, »vidi se mu, čegav je.«

V razredu ni govoril. Antonu je ukazal, naj čita »Božične radosti«, sam pa se je vsedel za mizo in molčal.

»Kako naj živim?« je razmišljal. Spomnil se je svojega desnega podplata, ki ga je za silo pritril z risalnimi žeblički, a zunaj sneži. »Žena ima samo še pol kilograma moke« je dodajal.

... zato moramo vsi obljubiti, da bomo ob spominu na Njegovo rojstvo živeli pošteno in pravično... je ujel Jakob.

»Kaj pa, če bi si poiskal kak drug poklic? Trgovski pomočnik, delavec v tovarnah so boljše plačani,« je grebel po sebi.

... da bomo drug drugega ljubili in da med nami ne bo hinavščine... je nadaljeval Anton.

»Dovolj!« je odločno prekinil Jakob. Anton ga je začudeno pogledal in sedel.

Ni se mogel več obvladati. Na dvorišču je namreč zagledal svoje tri otroke, ki so ga prišli čakati. Vsi trije so bulji skozi ograjo in poželjivo gledali na potico in smokve pred Hektorjem. Mirko je privlekel od nekod dolgo palico in hotel doseči raztresene stvari. Bal se je nekoliko Hektorja. Toda pes je imel več usmiljenja kot ljudje.

Jakob je bil čisto blede.

Desnica v žepu pa se mu je polagoma skrčila v pest. — — —

Tako je bilo nekoč.